

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

เมื่อโลกได้เปลี่ยนแปลงสู่ยุคโลกาภิวัตน์ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไร้พรมแดน เป็นยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสูง เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณธรรม ทำงานเป็นกลุ่มเป็นทีม ปรับแนวคิดการเรียนการสอนในห้องเรียน เรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษายุคโลกาภิวัตน์ จึงต้องมีรูปแบบหลากหลาย มีความยืดหยุ่น และคล่องตัวสามารถตอบสนองความต้องการและศักยภาพของคนและชุมชน มีการใช้แหล่งทรัพยากรในท้องถิ่นมากขึ้น เน้นประโยชน์ของนักเรียนเป็นหลักให้นักเรียนเป็นคนดี เก่ง และมีความสุข โดยครูสามารถอำนวยความสะดวก ปรับเปลี่ยนระบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน ดังนั้นภารกิจสถานศึกษาจึงครอบคลุมถึงการจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่หลากหลาย โดยจัดร่วมกับสถาบันต่างๆ ใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้และเพื่อการบริหารกระบวนการเรียนรู้จัดให้สอดคล้องกับความถนัด ผูกทักษะกระบวนการคิด สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ตลอดชีวิต (ธีระ รุญเจริญ, 2553, หน้า 38)

การจัดการศึกษาไทยได้มีการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนให้สอดคล้องกับ ความเหมาะสมทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรม และการเมืองเพื่อหวังสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้กับสังคมไทยตั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ กำหนดไว้ในหมวดที่ 3 ว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทยมาตรา 43 ว่าด้วยบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รวมทั้งได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยเปิดโอกาสให้บุคคลได้ เรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งในระบบ นอกระบบ และเรียนรู้ตามอัธยาศัย (สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550, หน้า 3) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาคนให้สมบูรณ์ มีความสมดุลทั้งทางด้านจิตใจ ร่างกาย สังคมและสติปัญญาสามารถพึ่งตัวเองและร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์โดยอาศัยหลักการ เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับความต้องการของสังคม การศึกษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐานสากลนั้น สำคัญที่สุดที่ส่งผลต่อคุณภาพ คือ การสอนของครูและการสนับสนุนด้านการบริหารงานวิชาการภายในโรงเรียน การปฏิรูปการศึกษาที่แท้จริงคือการปฏิรูปโรงเรียน การทำห้องเรียน และกระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ(กระทรวงศึกษาธิการ , 2550, หน้า 3)

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจและสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผู้บริหารยังต้องเป็นผู้ชำนาญทางการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพด้วย บทบาทหน้าที่ด้านการบริหารงานวิชาการ เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการและขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติไว้อย่างมีระบบ นักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพ เพื่อให้งานนั้นบรรลุจุดหมายที่วางไว้ การบริหารนั้นต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ทุกประการ เพราะการดำเนินงานต่างๆ มิใช่เพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำเพียงลำพังคนเดียว แต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วนทำให้งานประสบความสำเร็จ จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะนำเทคนิควิธีการกระบวนการที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2551, หน้า 34) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้ดีที่สุดคือ บทบาทของการเป็นผู้นำทางวิชาการ นอกเหนือจากการแสดงบทบาทอื่นๆ ในเวลาและสถานการณ์ต่างๆ กันแล้วผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับบทบาทในฐานะผู้นำทางวิชาการมากที่สุดเพราะการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพและคุณสมบัติที่พึงประสงค์จะต้องเกิดจากการบริหารจัดการด้านวิชาการเป็นสำคัญ(ฉัตรชัย ไชยมงคล, 2552, หน้า 2)

งานวิชาการเป็นงานหลักของโรงเรียน ส่วนงานด้านอื่นๆ เป็นองค์ประกอบที่จะทำให้หน่วยงานดำเนินไปด้วยความราบรื่นเท่านั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ทุกคนควรจะได้รับผิดชอบเป็นผู้นำของครูในด้านวิชาการเป็นอันดับแรก เพราะหน้าที่ของโรงเรียนหรือสถานศึกษาทุกแห่งคือ การให้ความรู้แก่นักเรียนในด้านวิชาการ โดยการทำงานร่วมกับครู กระตุ้นเตือนครูให้คำแนะนำครู และประสานงานให้ครูทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมี

ประสิทธิภาพในการสอนงานวิชาการเป็นงานหลักของการบริการสถานศึกษา ไม่ว่าจะสถานศึกษาจะเป็นประเภทใดมาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ ได้ศึกษา และจัดลำดับความสำคัญของงานวิชาการไว้เป็นอันดับแรกงานในความรับผิดชอบของผู้บริหารแบ่งเป็น 7 ประเภท ประกอบด้วย 1) งานบริหารงานวิชาการ ร้อยละ 40, 2) งานบริหารบุคลากร ร้อยละ 20, 3) งานบริหารกิจการนักเรียน ร้อยละ 20, 4) งานบริหารการเงิน ร้อยละ 5, 5) งานบริหารอาคารสถานที่ ร้อยละ 5, 6) งานบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน ร้อยละ 5 และ 7) งานบริหารทั่วไป ร้อยละ 5 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่างานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษา เนื่องจากจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา คือ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพซึ่งขึ้นอยู่กับงานวิชาการทั้งสิ้น (วิโรจน์ บุญเรือง, 2557, ออนไลน์)

งานวิชาการเป็นกิจกรรมการจัดการเกี่ยวกับการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น การวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุติธรรม หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของของสถานศึกษา การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา และการพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550 , หน้า 9)

ผู้เรียนที่บรรลุจุดมุ่งหมายในการเรียนได้ เกิดจากการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนและการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต้องให้ความสำคัญในการให้ความรู้แก่นักเรียนในด้านวิชาการเป็นลำดับแรก การที่จะทำให้อาคารเรียนมีคุณภาพต้องอาศัยกระบวนการบริหารงานวิชาการให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า มาตรฐานคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัดเมื่อการบริหารงานวิชาการประสบความสำเร็จ การบริหารงานวิชาการจึงนับว่ามีความสำคัญสูงสุดต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการบริหารงานต่างๆ ในโรงเรียน

(จักรกฤษ วงษ์ชาติ, 2551 หน้า 2) ผู้บริหารสถานศึกษาคนเดียวไม่สามารถดำเนินการทุกอย่างได้ต้องอาศัยผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย การที่ผู้บริหารจะได้รับความร่วมมือนั้น จะต้องดำเนินบทบาทและพฤติกรรมที่เหมาะสม คือ มีภาวะผู้นำทางวิชาการในการรวมพลังครู ดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายของโรงเรียน โดยผู้บริหารต้องทำงานร่วมกับครู กระตุ้นครูให้คำแนะนำครู และประสานงานให้ครูทำงาน และร่วมมือกันด้วยเทคนิควิธีที่มีคุณภาพจึงจะส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2551, หน้า 34)

การบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา โดยเฉพาะคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา และเป็นเครื่องมือชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร ซึ่งปัจจุบันมีการวัดคุณภาพของผู้เรียนด้านวิชาการโดยการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O - NET) ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานนี้เป็นตัวชี้วัดถึงประสิทธิผลการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาได้ซึ่งเกิดจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ (นันทนา เทพิน, 2556, หน้า 4 - 5)

ฉะนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการนำและการบริหารบุคคลในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ให้กระทำหรือจัดกิจกรรมด้านวิชาการและกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุผลสำเร็จ ทำให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และงานด้านวิชาการ ในปัจจุบันมีความสลับซับซ้อนสูงมาก เนื่องจากสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงของสังคมส่งผลกระทบเป็นปัญหายุ่งยากหลายๆ ด้าน เป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขอยู่ตลอดเวลา บทบาทใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษาถูกขับเคลื่อนให้เป็นบุคคลสำคัญแห่งการเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องริเริ่มบทบาทใหม่เพื่อปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะเป็นตัวจักรหลักแห่งความสำเร็จเพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ด้อยคุณภาพให้หมดไป (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2551, หน้า 37)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 56 โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งหมดที่อยู่ในเขตพื้นที่ของ 2 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดหนองคายและจังหวัดบึงกาฬ เมื่อปีการศึกษา 2558 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มีผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O - NET) ช่วงชั้นที่ 4 (มัธยมศึกษาปีที่ 6) แยกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นดังนี้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ระดับจังหวัด (สพม. 21) 43.45 ระดับประเทศ 44.25 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับจังหวัด (สพม. 21) 38.52 ระดับประเทศ 39.37 กลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ(ภาษาอังกฤษ) ระดับจังหวัด (สพม. 21) 29.19 ระดับประเทศ 30.35 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับจังหวัด (สพม. 21) 24.76 ระดับประเทศ 25.45 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ระดับจังหวัด (สพม. 21) 37.74 ระดับประเทศ 37.95 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ระดับจังหวัด (สพม. 21) 58.29 ระดับประเทศ 58.30 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ระดับจังหวัด (สพม. 21) 43.29 ระดับประเทศ 43.65 กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ระดับจังหวัด (สพม. 21)43.54 ระดับประเทศ 43.46 และเฉลี่ย 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับจังหวัด (สพม. 21) 39.85 ระดับประเทศ 40.47 ซึ่งจะเห็นว่าผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O – NET) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ต่ำกว่าผลการทดลอง ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O – NET) ของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) และต่ำกว่าผลการ ทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (สพฐ) และต่ำกว่าผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O–NET) ของประเทศในทุกกลุ่มการเรียนรู้ (สำนักงานทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. 2558,ออนไลน์) ซึ่งจากผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O – NET) ของโรงเรียน มัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ข้างต้น ทำให้สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มีโครงการหลายโครงการที่พัฒนางานทางวิชาการ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น ซึ่งผู้บริหารต้องใช้ภาวะผู้นำ ทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการแก้ไขปัญหา

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนโรงเรียนภูทอกวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 และผลการวิจัยจะ เป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการนำมาปรับปรุงพัฒนาด้านวิชาการของโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ที่มีความเป็นเลิศด้าน วิชาการมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาให้กับเยาวชนของประเทศชาติต่อไป

ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สัมพันธ์กันหรือไม่ อย่างไร

10. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพยากรณ์ ประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ได้หรือไม่ อย่างไร

11. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและ ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการภายในโรงเรียน เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

3. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน แตกต่างกัน ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

4. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

5. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

6. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

7. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน

แตกต่างกัน ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

8. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

9. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

10. เพื่อศึกษาอำนาจพยากรณ์ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

11. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

สมมติฐานการวิจัย

ในวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 อยู่ในระดับมาก

2. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 แตกต่างกัน

3. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 แตกต่างกัน

4. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 แตกต่างกัน

5. ประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา เขต 21 อยู่ในระดับมาก

6. ประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 แตกต่างกันไป

7. ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 แตกต่างกันไป

8. ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 แตกต่างกันไป

9. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มีความสัมพันธ์กันทางบวก

10. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีอำนาจพยากรณ์ ประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 ที่ปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2558 ทั้งหมด 56 โรงเรียน จำนวน 1,924 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 137 คน ครูผู้สอนจำนวน 1,787 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 จำนวน 324 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 56 คน ครูผู้สอนจำนวน 268 คน ซึ่งได้มาโดยใช้การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์และเลือกการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น

(บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 44-47)

2. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการตามแนวคิดภาวะผู้นำของไซยา ภาวะบุตร (2555, หน้า 187) ซึ่งมีแนวคิด ทฤษฎี ที่เป็นองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 6 ด้าน คือ 1) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 2) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมวิชาการ 4) การพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการ 5) การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ และ 6) การประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ตามมาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2552 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ซึ่งมีขอบข่ายและภารกิจงาน 7 ภารกิจ ดังนี้ 1) การวางแผนงานวิชาการ 2) การบริหารงานวิชาการ 3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 4) การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ 5) การวัดผลและประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน 6) การแนะแนวการศึกษา 7) การประเมินผลการดำเนินงานวิชาการ

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระได้แก่

3.1.1 สถานภาพ

3.1.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา

3.1.1.2 ครูผู้สอน

3.1.2 ประสบการณ์การปฏิบัติงาน

3.1.2.1 1-5 ปี

3.1.2.2 6-10 ปี

3.1.2.3 มากกว่า 10 ปี

3.1.3 ขนาดของโรงเรียน

3.1.3.1 โรงเรียนขนาดเล็ก(นักเรียนไม่เกิน 499 คน)

3.1.3.2 โรงเรียนขนาดกลาง(นักเรียน 500-1,499 คน)

3.1.3.3 โรงเรียนขนาดใหญ่(นักเรียน 1,500คน ขึ้นไป)

3.2 ตัวแปรตามได้แก่

3.2.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามี 6 ด้านดังนี้

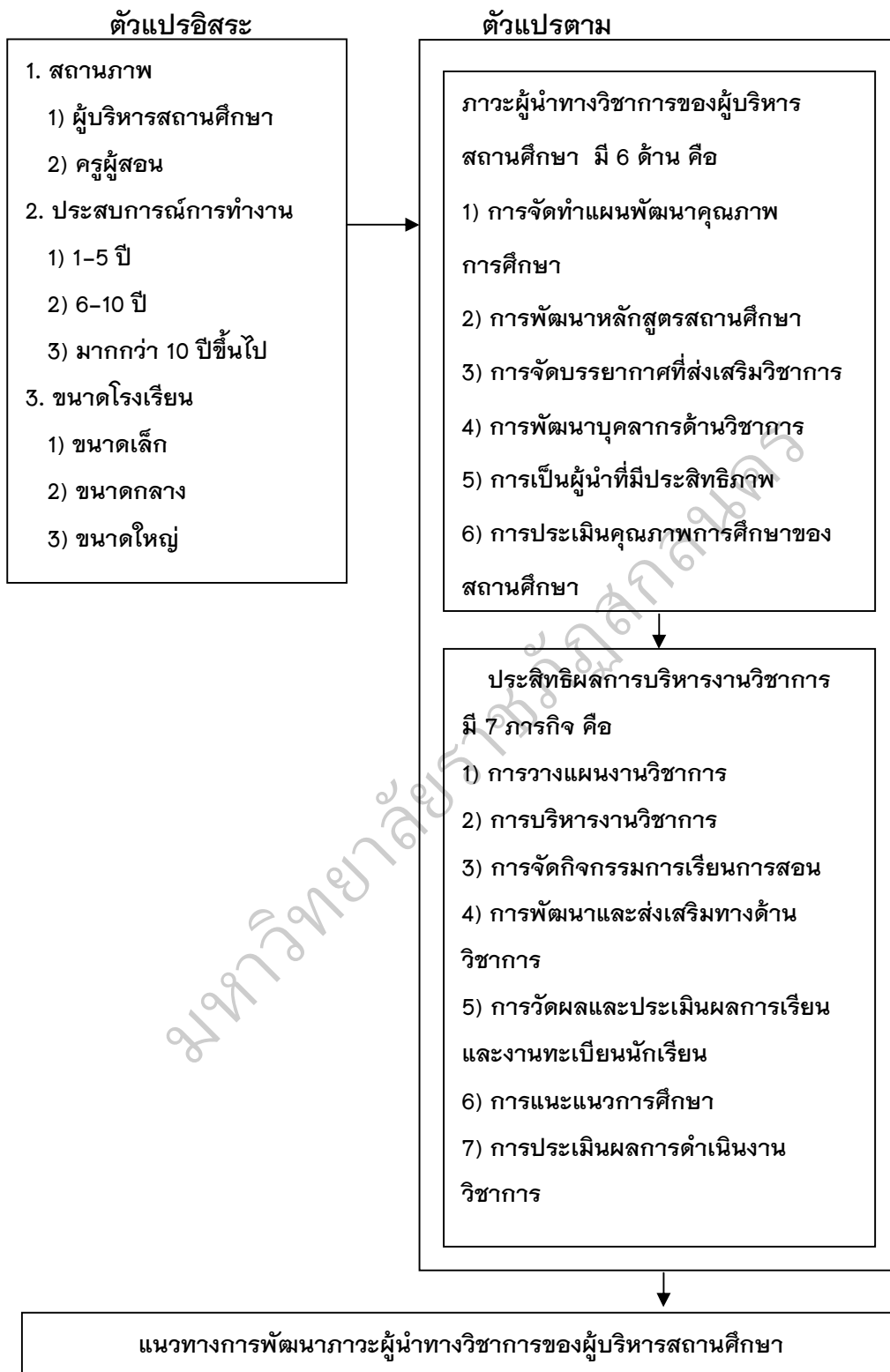
3.2.1.1 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

- 3.2.1.2 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 3.2.1.3 การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมวิชาการ
- 3.2.1.4 การพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการ
- 3.2.1.5 การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ
- 3.2.1.6 การประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
- 3.2.2 ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ มี 7 ภารกิจ ได้แก่
 - 3.2.2.1 การวางแผนงานวิชาการ
 - 3.2.2.2 การจัดการหลักสูตร
 - 3.2.2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน
 - 3.2.2.4 การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ
 - 3.2.2.5 การวัดผลและประเมินผลการเรียนและงานทะเบียน
 - 3.2.2.6 การแนะแนวการศึกษา
 - 3.2.2.7 การประเมินผลการดำเนินงานวิชาการ

นักเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา (ไชยา ภาวะบุตร, 2555, หน้า 187) แบ่งเป็นการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมวิชาการ การพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการ การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ และการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2552 มีขอบข่ายและภารกิจงาน 7 ภารกิจ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) กรอบแนวคิดการวิจัยสรุปได้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้การศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม เขต 21 มีความชัดเจนเกี่ยวกับความหมายของคำที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของคำที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ไว้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกตามบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อพัฒนางานด้านการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาผู้เรียนมี 6 ด้าน ได้แก่

1.1 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถาบันศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง การเตรียมการเพื่อให้ปฏิบัติงานของสถานศึกษาบรรลุตามจุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้

1.2 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจากหลักสูตรเดิมให้ดีขึ้น สอดคล้องกับความต้องการของบุคคล และท้องถิ่น เกิดผลดีแก่ผู้เรียน และผู้เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้สูงสุด และมีการประเมินหลักสูตร

1.3 การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมวิชาการ หมายถึง การจัดสภาพสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนให้บรรลุคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1.4 การพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานเพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษา มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้ดีขึ้น ด้วยวิธีที่หลากหลาย

1.5 การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ หมายถึง ผู้นำที่ได้รับความไว้วางใจในการนำองค์กรสู่เป้าหมายและทิศทางที่กำหนด มีความโปร่งใสในการบริหารงาน มีจริยธรรมและมีทักษะในการจูงใจบุคลากรในองค์กรให้มีความร่วมมือในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

1.6 การประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง การประเมินคุณภาพผลผลิตของสถานศึกษาโดยรวม และประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ หมายถึง ผลสำเร็จของการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2552 ซึ่งมีขอบข่ายและภารกิจการบริหารวิชาการ 7 ภารกิจ ดังต่อไปนี้

2.1 การวางแผนงานวิชาการ หมายถึง ความสำเร็จของการบริหารงานวิชาการที่เกี่ยวกับ การวางแผนด้านนักเรียน การวางแผนด้านครู การวางแผนด้านทรัพยากรทางกายภาพและมีการจัดทำคู่มือระเบียบ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของโรงเรียน

2.2 การจัดการหลักสูตร หมายถึง ความสำเร็จของการบริหารงานวิชาการที่เกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาสาระท้องถิ่น และการบริหารงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (การจัดการหลักสูตร คือ การบริหารงานวิชาการตามมาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ.2552)

2.3 การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง ความสำเร็จของการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับ การพัฒนาการเรียนรู้ การพัฒนาและส่งเสริมให้แหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การคัดเลือกหนังสือเรียน การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา งานโสตทัศนศึกษา งานเทคโนโลยีทางการบริหารและการเรียนการสอน และการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา การคัดเลือกหนังสือเรียน แบบเรียนที่ใช้ในการเรียนการสอนในโรงเรียนรวมถึง การจัดทำแผนการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนมีส่วนร่วม โดยเน้นผู้เรียนมีส่วนร่วมและยืดหยุ่นตามความเหมาะสมทั้งด้านเวลา สาระการเรียนรู้และผู้เรียน และมีการจัดทำ จัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้กับครูและผู้เรียนอย่างเพียงพอ

2.4 การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ หมายถึง ความสำเร็จของการบริหารงานวิชาการที่เกี่ยวกับ การรวบรวมเผยแพร่การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมทั้งสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การจัดทำให้มีแหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้เพียงพอและสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้และ การให้ความรู้ เสริมสร้างความคิดและเทคนิค ทักษะทางวิชาการ เพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพและคุณภาพของคนในชุมชนท้องถิ่นตลอดจนส่งเสริมให้คนในชุมชนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา

2.5 การวัดผลและประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน

หมายถึง ความสำเร็จของการบริการงานวิชาการที่เกี่ยวกับ ทะเบียนนักเรียนหรือหลักฐานงานทะเบียนนักเรียนที่มีข้อความครบถ้วนถูกต้อง และการจัดทำเอกสารหลักฐานหลักฐานการศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบการวัด และประเมินผลของสถานศึกษา

2.6 การแนะแนวการศึกษา หมายถึง ความสำเร็จของการบริหารงาน

วิชาการที่เกี่ยวกับ การจ้กระบบการแนะแนวทางการศึกษา และวิชาชีพภายในสถานศึกษา โดยเชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและกระบวนการนักเรียนและกระบวนการเรียนการสอน

2.7 การประเมินผลการดำเนินงานวิชาการ ความสำเร็จของการ

บริหารงานวิชาการที่เกี่ยวกับการจัดระบบนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา ดำเนินการนิเทศงานวิชาการ พัฒนาระบบและกระบวนการนิเทศงานวิชาการ รวมทั้งการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและรายงานผลการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

3. สถานภาพ หมายถึง การดำรงตำแหน่งของข้าราชการครู สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 จำแนกออกเป็น 2 สถานภาพ

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่อยู่ในตำแหน่งบริหารในโรงเรียน

ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน รวมทั้งผู้ที่รักษาการในตำแหน่งดังกล่าวในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

ปีการศึกษา 2558

3.2 ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนในโรงเรียน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 21 ปีการศึกษา 2558

4. ประสบการณ์ในการทำงาน หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ใน

ตำแหน่งตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ปีการศึกษา 2558

5. ขนาดของโรงเรียน หมายถึง ความเล็ก-ใหญ่ ของโรงเรียน จำแนกออกได้

เป็น 3 ขนาด ได้แก่

5.1 โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 499 คน

5.2 โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน

ตั้งแต่ 500-1,499 คน

5.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,500 คนขึ้นไป

6. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึงการเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ด้านใดด้านหนึ่งที่มีอำนาจพยากรณ์ที่มีประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยจะนำข้อมูลด้านนั้นๆ มาหาวิธีหรือแนวทางพัฒนา โดยร่างเป็นแนวทางในพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา หลังจากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน พิจารณาให้ความเห็น

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี